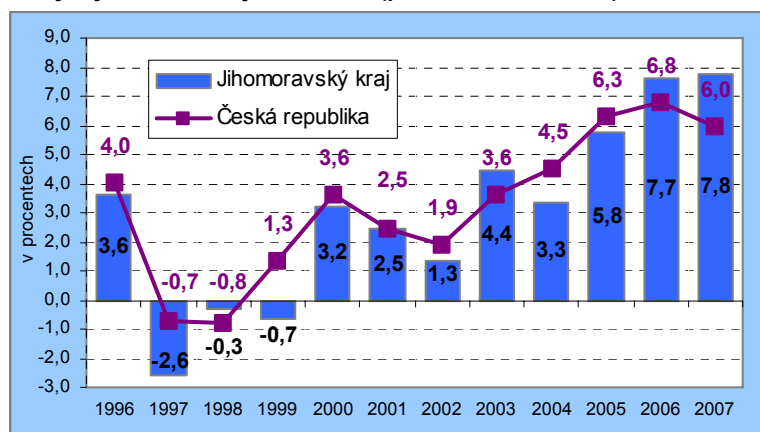

ANALYTICKÉ INFORMACE

Jihomoravský kraj z pohledu makroekonomických ukazatelů

Základní makroekonomické ukazatele jako hrubý domácí produkt (HDP), inflace, nezaměstnanost, zahraniční obchod (vývoz a dovoz) nebo saldo veřejných rozpočtů se při hodnocení ekonomického vývoje a životní úrovně celé společnosti používají zcela běžně. Na úrovni krajů je ovšem situace odlišná. Ať už z důvodu komplikovaného zjišťování či problematické a omezené interpretace nejsou některé tyto ukazatele dostupné – např. inflace, dovoz zboží. Mezi dostupné a známé a podrobně interpretované patří údaje o nezaměstnanosti. Ovšem obecně je mezi lidmi spíše zájem o aktuální situaci v této oblasti v jejích nejbližším okolí než o situaci v celém kraji. Údaje o vývozu zboží v krajském členění jsou k dispozici od roku 2004 a pomalu se dostávají do povědomí veřejnosti. Avšak mezi méně známé či méně používané (zřejmě pro obecnější abstraktní povahu těchto ukazatelů) patří informace o regionálním hrubém domácím produktu a jeho odvozených ukazatelích, hrubé přidané hodnotě, tvorbě hrubého fixního kapitálu či disponibilním důchodu domácností.

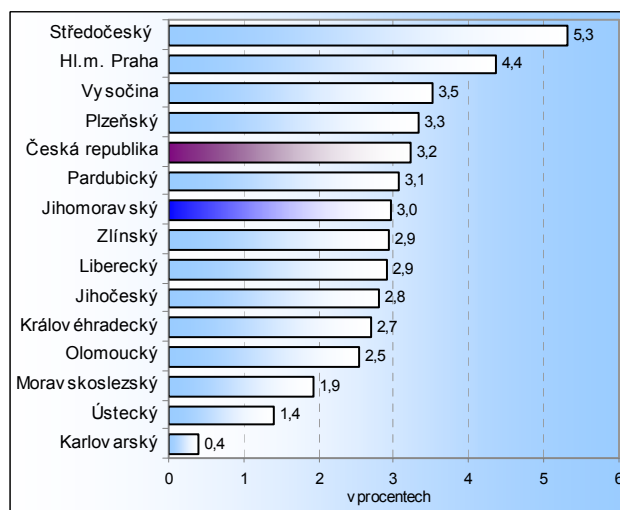
G1 Vývoj HDP ve stálých cenách (předchozí rok = 100)

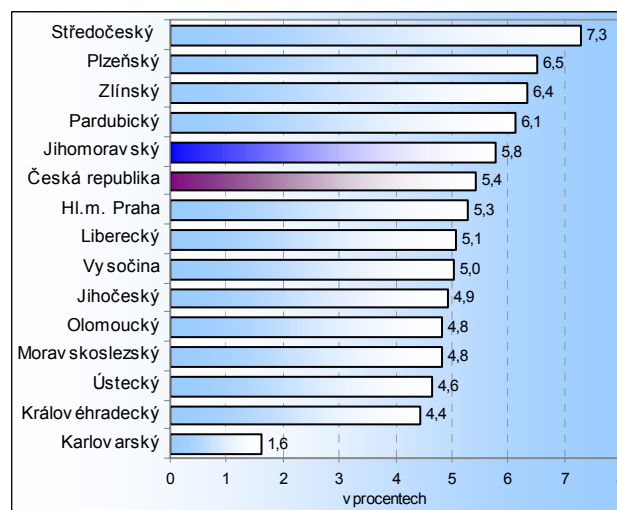
Hrubý domácí produkt (HDP) je komplexní ekonomický ukazatel, který v sobě zahrnuje všechny oblasti ekonomického života společnosti a je obecně uznávaným ukazatelem ekonomické vyspělosti daného území. Na krajské úrovni se jedná o regionalizovaný hrubý domácí produkt (RHDP), tedy hrubý domácí produkt České republiky rozdělený do jednotlivých regionů podle místa jeho tvorby. HDP (v přepočtu na obyvatele) je uváděn v běžných cenách, stálých cenách, v PPS (v jednotkách pro měření kupní síly) či eurech. Z HDP v běžných cenách nelze vyvozovat reálný

vývoj v čase, tj. reálný růst ekonomiky. Do růstu HDP v běžných cenách (nominální růst) totiž vstupuje nejen meziroční změna objemu vyrobeného zboží a služeb (tedy skutečný reálný růst ekonomiky), ale také změna jejich ceny. Tyto údaje je tedy možno použít pro „geografické srovnání“ (tj. srovnání mezi jednotlivými kraji v daném roce). K časovému srovnání jak v kraji tak krajů mezi sebou slouží růst HDP (HDP na obyvatele) ve stálých cenách.

G2 Průměrný meziroční reálný růst HDP v letech 1995 až 2007

G3 Průměrný meziroční reálný růst HDP v letech 2003 až 2007

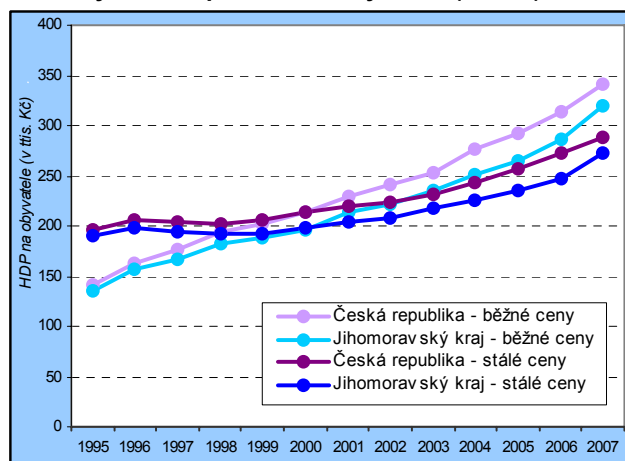

Hodnotíme-li vývoj HDP v Jihomoravském kraji v letech 1995 až 2007, pak ve třech letech, a to 1997, 1998 a 1999, byl v kraji zaznamenán meziroční pokles objemu HDP ve srovnatelných cenách. Naproti tomu v letech 2003, 2006 a 2007 předstihl nárůst HDP v Jihomoravském kraji republikový průměr růstu HDP.

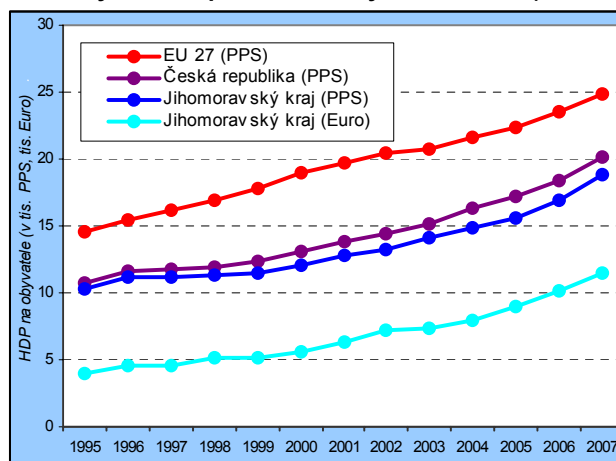
ANALYTICKÉ INFORMACE

Průměrný meziroční reálný růst v letech 1995 až 2007 dosáhl v Jihomoravském kraji hodnoty 3,0 %, byl pod úrovní průměru České republiky (3,2 %) a mezi kraji zaujímal 6. místo. Avšak hodnotíme-li průměrný meziroční reálný růst za posledních pět let, Jihomoravský kraj hodnotou 5,8 % zaujímal mezi ostatními kraji 5. místo a o 0,4 procentního bodu předstihl republikový průměr (5,4 %). Na čele žebříčku krajů podle průměrného růstu HDP za 12 let i za poslední pětileté období byl Středočeský kraj, stejně tak pořadí uzavírá v obou případech Karlovarský kraj.

G4 Hrubý domácí produkt na obyvatele (tis. Kč)

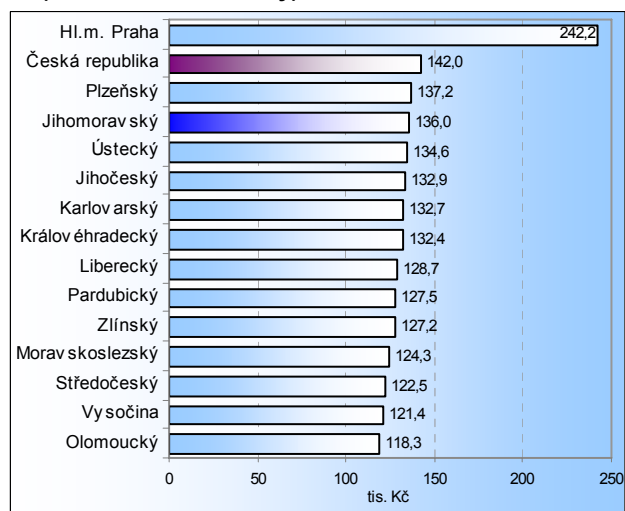

G5 Hrubý domácí produkt na obyvatele v PPS (tis. PPS)

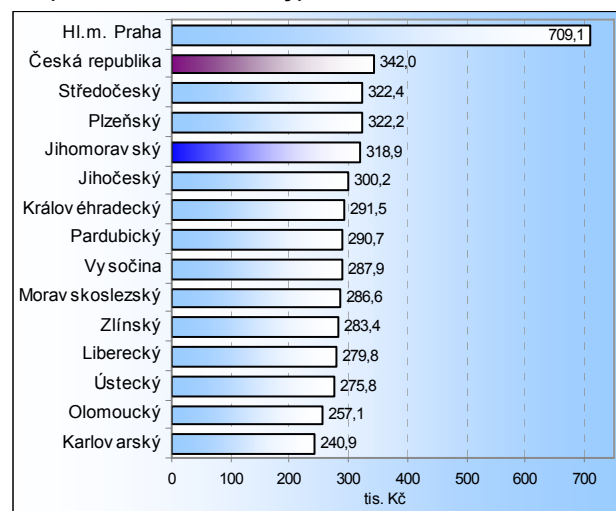

V roce 1995 HDP vytvořený v Jihomoravském kraji činil 10,7 % HDP České republiky. V roce 2007 byl sice příspěvek kraje nižší – 10,3 %, ovšem v obou případech se jednalo mezi ostatními kraji o třetí nejvyšší podíl na republikovém úhrnu. Vytvořená hodnota HDP v přepočtu na obyvatele v celém sledovaném období (v běžných i stálých cenách i v PPS) postupně vzrůstala, ale ve všech třech vyjádřeních byla pod průměrem ČR. Je však nutno uvést, že republikový průměr ovlivňovala vysoká ekonomická úroveň Hlavního města Prahy a to do té míry, že pod republikovou úrovní HDP na obyvatele byly vždy i všechny ostatní kraje. Spíše pro doplnění je v grafu 5 uvedena i hodnota HDP v PPS na obyvatele v zemích EU.

**G6 HDP na obyvatele v roce 1995
(v tis. Kč - běžné ceny)**

**G7 HDP na obyvatele v roce 2007
(v tis. Kč - běžné ceny)**

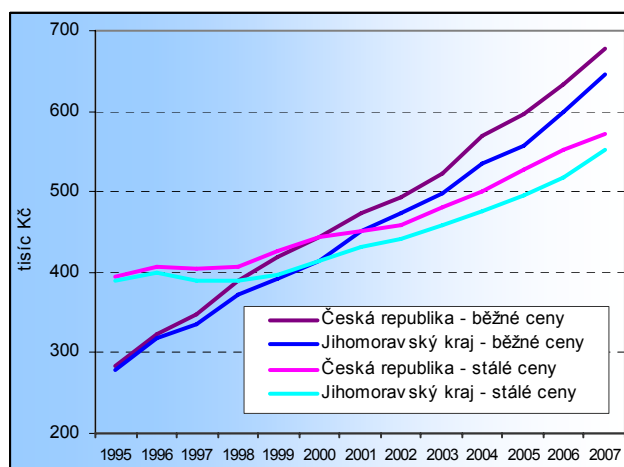

Z hlediska vývoje HDP na obyvatele (ceny běžné, stálé i PPS) však byl podstatný fakt, že výchozí odstup Jihomoravského kraje od republikového průměru v roce 1995 se v dalších letech postupně zvyšoval. Prakticky až rok 2007 znamenal určitý náznak opětovného přiblížení krajské hodnoty k průměru ČR. V roce 1995 ve velikosti HDP v běžných cenách na obyvatele obsadil Jihomoravský kraj v pomyslném žebříčku krajů třetí místo, o 12 let později to bylo místo čtvrté.

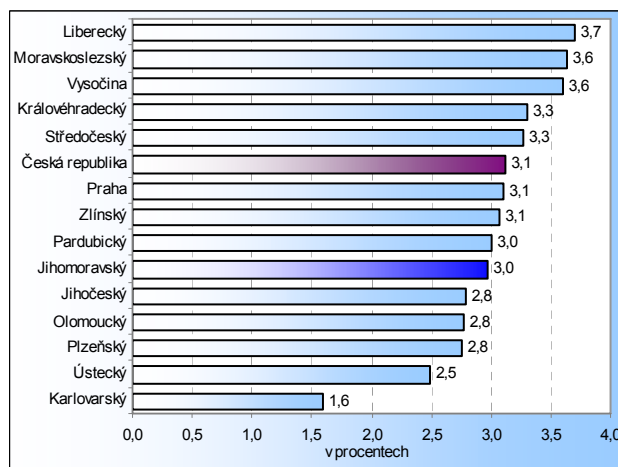
Růstu hrubého domácího produktu je ve všeobecnosti možné docílit buď za pomoci rozšíření zaměstnanosti a investiční aktivity, anebo cestou růstu produktivity práce a kapitálu (nebo oběma způsoby souběžně). Růst produktivity práce indikuje míru pro neinflační vzestup mezd a platů. **Produktivitu práce** je možno vyjádřit jako přepočet HDP (v běžných nebo stálých cenách) na zaměstnaného (zaměstnaní celkem jsou pracující celkem v hlavním pracovním poměru včetně sebezaměstnaných podle místa pracoviště).

ANALYTICKÉ INFORMACE

G8 Produktivita práce v letech 1995 až 2007 (v tis. Kč)
(HDP v běžných a stálých cenách na zaměstnaného)

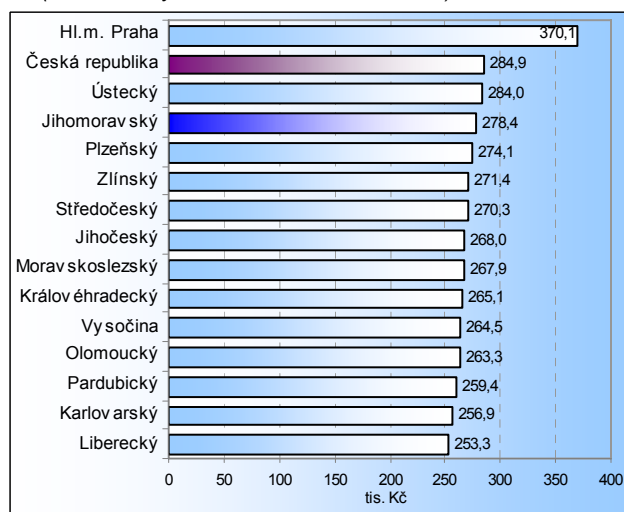

G9 Průměrný meziroční reálný růst produktivity práce v letech 1995 až 2007 (HDP ve stálých cenách na zaměst.)

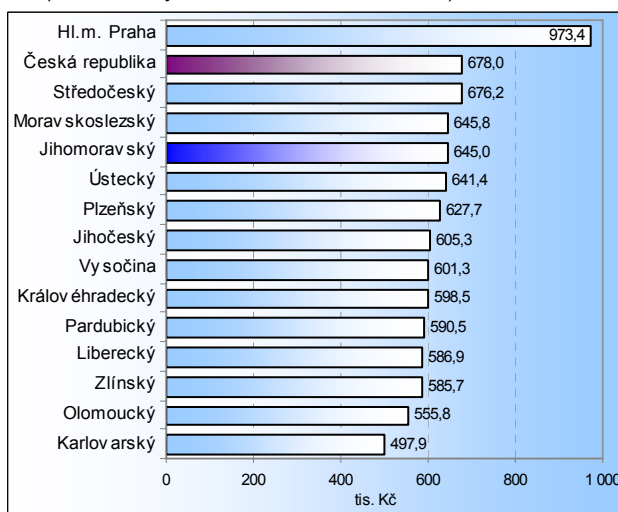

U vývoje produktivity práce v letech 1995 až 2007 byly patrné shodné prvky jako u vyjádření vývoje HDP na obyvatele. Vcelku nepatrný odstup Jihomoravského kraje od republikového průměru produktivity práce (v běžných i stálých cenách) v roce 1995 se v následujících letech postupně zvyšoval. V roce 1995 ve velikosti HDP v běžných cenách na zaměstnaného obsadil Jihomoravský kraj mezi ostatními kraji třetí místo, v roce 2007 to bylo místo čtvrté. V produktivitě práce vyjádřené ve stálých cenách patřilo Jihomoravskému kraji v roce 1995 i 2007 shodně třetí místo v pořadí krajů. Ovšem deváté místo v pořadí Jihomoravského kraje u průměrného meziročního reálného růstu produktivity práce (HDP ve stálých cenách na zaměstnaného) již nebylo tak příznivé.

G10 Produktivita práce v roce 1995 (v tis. Kč)
(HDP v běžných cenách na zaměstnaného)

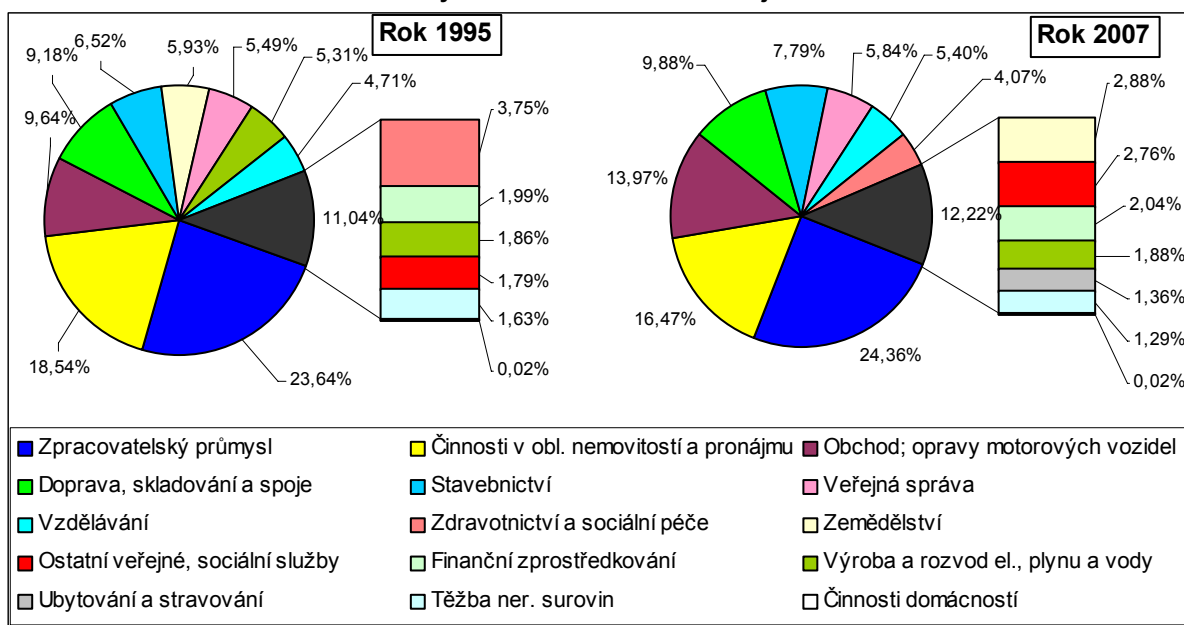
G11 Produktivita práce v roce 2007 (v tis. Kč)
(HDP v běžných cenách na zaměstnaného)

Produktivitu práce je možno zvýšit i přechodem pracovních sil z odvětví s nízkou produktivitou práce, např. ze zemědělství, do sektoru s vyšší produktivitou, jakými jsou průmysl a některé druhy služeb. Tuto oblast přibližuje struktura hrubé přidané hodnoty podle sektorů. **Hrubá přidaná hodnota (HPH)** je nově vytvořenou hodnotou, kterou získávají institucionální jednotky z používání svých výrobních kapacit. Je stanovena jako rozdíl mezi celkovou produkcí, vyjádřenou v základních cenách a mezispotřebou, vyjádřenou v kupních cenách. Souhrn hrubé přidané hodnoty za všechna odvětví hospodářství zvýšený o čisté daně z produktů představuje hrubý domácí produkt. Struktura HPH podle sektorů je obrazem zaměření hospodářství regionu. Pro úspěch ekonomiky regionu je důležitá schopnost přizpůsobení měnícím se podmínkám, tendence regionu ke strukturálním změnám. S přechodem k tržnímu hospodářství po roce 1989 probíhaly v ekonomice rozsáhlé změny (měnil se jak institucionální, tak i odvětvový charakter hospodářství).

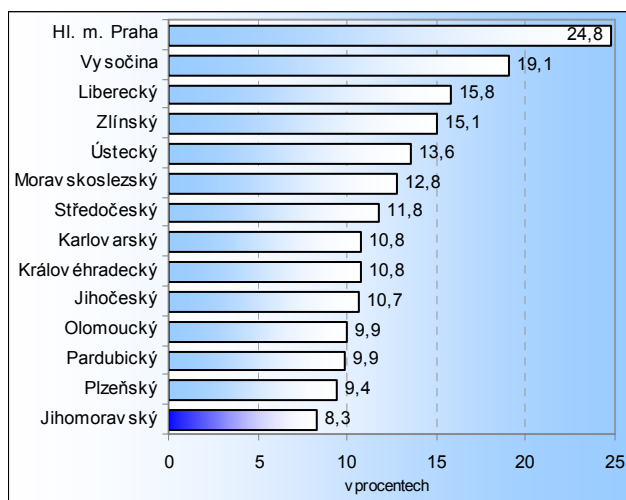
ANALYTICKÉ INFORMACE

G12 Struktura tvorby HPH v Jihomoravském kraji v roce 1995 a 2007

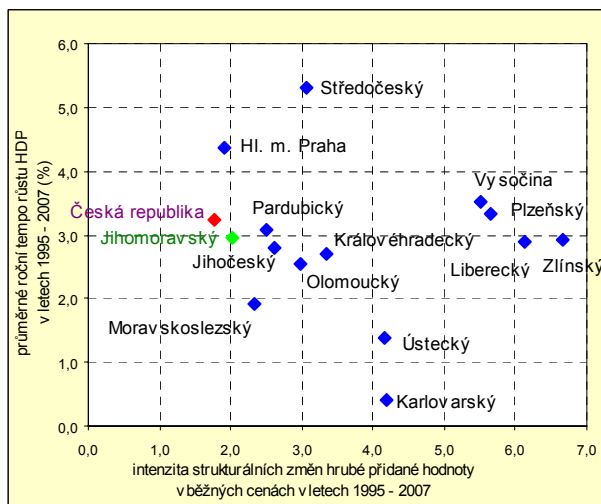

Primární sektor, jež zahrnuje zemědělství, myslivost, lesní hospodářství a rybolov, je ve struktuře HPH zastoupen nejmenším podílem. V roce 1995 se podílel na hrubé přidané hodnotě vytvořené v České republice hodnotou 5,00 %, v roce 2007 ovšem tento podíl poklesl na 2,40 %. V Jihomoravském kraji byl zaznamenán pokles z 5,93 % v roce 1995 na 2,88 % v roce 2007, ovšem v celém období byl krajský podíl nad úrovní republikového průměru. Jak v roce 1995 tak v roce 2007 byl nejvyšší podíl primárního sektoru zaznamenán v kraji Vysočina (pokles z 12,52 % na 7,09 %) a nejnižší v Hl. městě Praze (pokles z 0,23 % na 0,17 %).

G13 Odvětvová specializace hrubé přidané hodnoty v roce 2007

G14 Intenzita strukturálních změn hrubé přidané hodnoty a reálný růst HDP v letech 1995 až 2007

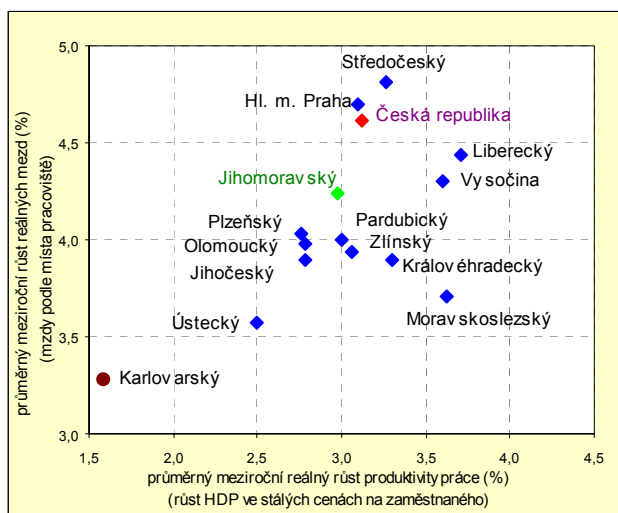
Podíl **sekundárního sektoru** (zahrnuje dobývání nerostných surovin, průmysl celkem a stavebnictví) na HPH České republiky v roce 2007 činil 38,88 %, proti roku 1995 vzrostl pouze o 0,23 bodu. Pokles podílu sekundárního sektoru na HPH byl zaznamenán pouze ve dvou krajích – v Hl. městě Praze a Jihomoravském kraji. V roce 1995 byl nejvyšší podíl sekundárního sektoru na HPH zaznamenán v Moravskoslezském kraji (49,33 %), v roce 2007 to bylo v kraji Vysočina 51,41 %. Nejnižší podíl v obou mezích letech byl shodně vykázan v Hl. m. Praze (23,14 resp. 18,30 %), Jihomoravský kraj měl v roce 1995 4. nejnížší (37,10 %) a v roce 2007 dokonce 2. nejnížší podíl sekundárního sektoru na tvorbě HPH (35,32 %).

Do **terciárního sektoru** patří celá oblast služeb, obchod, ubytování, stravování, doprava, podnikatelská činnost, veřejná správa, vzdělávání, zdravotnictví atd. Je to sektor, který v uplynulých letech zaznamenal

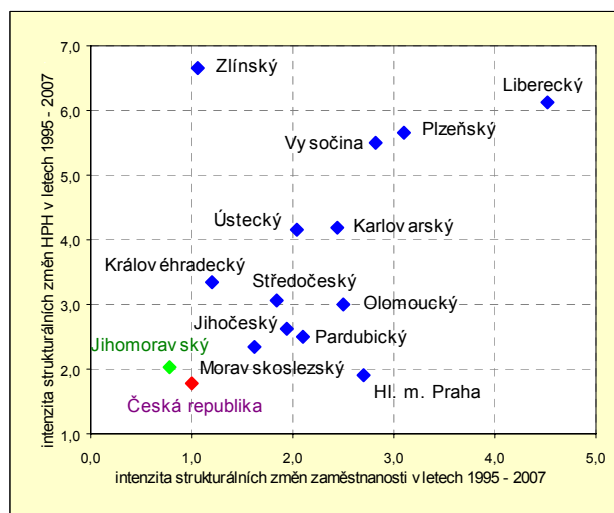
ANALYTICKÉ INFORMACE

největší rozmach. V rámci České republiky v roce 2007 se terciární sektor podílel na HPH hodnotou 58,72 %, což bylo proti roku 1995 o 2,03 bodu více. Také v Jihomoravském kraji byl podíl terciárního sektoru na tvorbě HPH nejvyšší, v roce 2007 to bylo 61,80 %, což bylo o 4,83 bodu více než v roce 1995. V celém sledovaném období byl krajský průměr vyšší než republiková hodnota, ve srovnání s ostatními kraji byl jak v roce 1995 (56,97 %), tak v roce 2007 Jihomoravský kraj na 2. místě za Hlavním městem Prahou (76,63 resp. 81,53 %). Ke zvýšení podílu terciárního sektoru na HPH došlo celkem v sedmi krajích, v roce 1995 i v roce 2007 byl nejnižší podíl tohoto sektoru vykázan v kraji Vysočina (45,34 resp. 41,51 %).

Graf 15 Vývoj produktivity práce a reálných mezd v letech 1995 – 2007

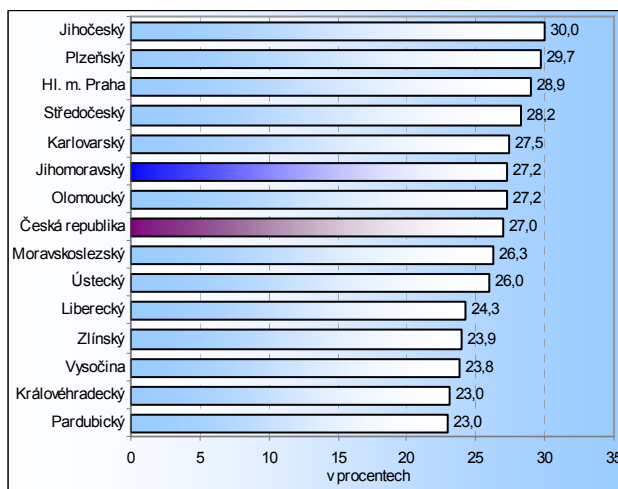

Graf 16 Intenzita strukturálních změn zaměstnanosti a HPH v letech 1995 - 2007

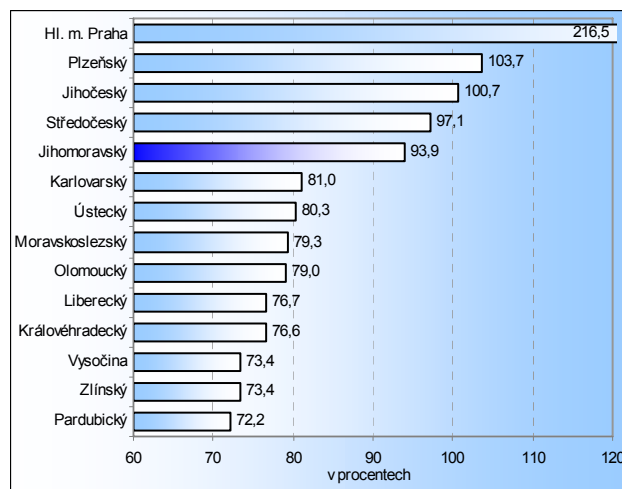

V Jihomoravském kraji byl tedy v podstatě shodný vývoj struktury tvorby HPH podle odvětví jako v celé České republice – zastoupení terciárního sektoru se zvýšilo, a to především na úkor poklesu podílu primárního sektoru. **Odvětvová specializace hrubé přidané hodnoty** je výpočtovým ukazatelem (Krugmanův ukazatel specializace), jenž udává, kolik procent hrubé přidané hodnoty by se v daném kraji muselo změnit, aby struktura v kraji byla stejná jako v ČR celkem. Je zřejmé, že struktura HPH v Jihomoravském kraji byla v roce 2007 skladbě ČR nejbližší ze všech krajů. Naopak struktura HPH v Hl. m. Praze byla od průměru ČR nejvíce odlišná. **Intenzita strukturálních změn** v Jihomoravském kraji byla po Hl. m. Praze nejnižší. Pokud dáme do souvislosti průměrný růst HDP ve sledovaném období a intenzitu strukturálních změn, pak v Jihomoravském a Zlínském kraji bylo dosaženo srovnatelného růstu HDP, ovšem v Jihomoravském kraji se nijak výrazně skladba odvětví z pohledu tvorby HPH nezměnila, naproti tomu ve Zlínském kraji došlo k nejvýraznějším strukturálním změnám.

G17 Míra investic (podíl THFK na HDP v běžných cenách - průměr v letech 1995 – 2007)

G18 Tvorba HFK v běžných cenách na 1 obyvatele - průměr v letech 1995 – 2007 (ČR = 100 %)

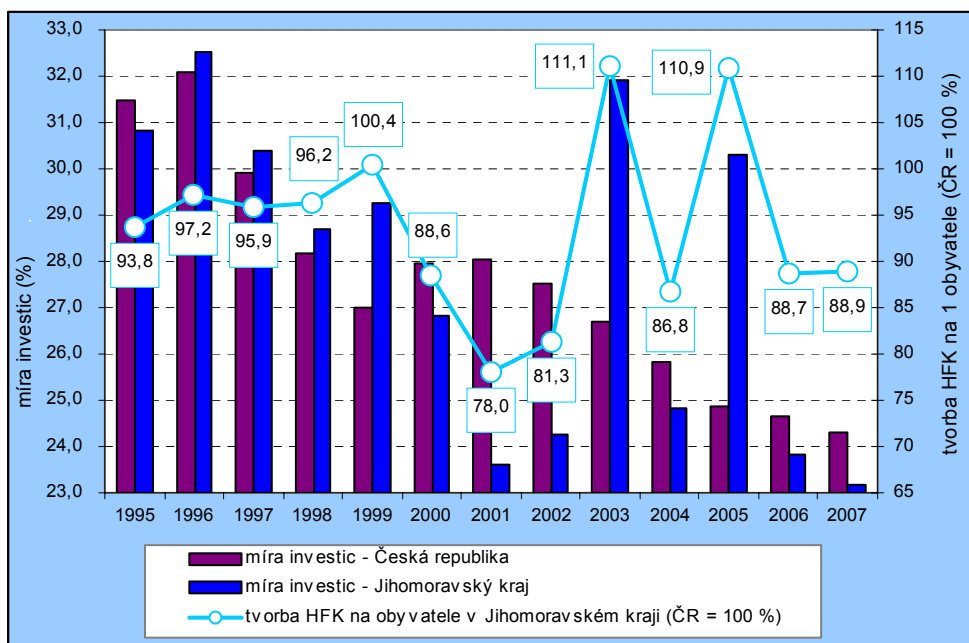

ANALYTICKÉ INFORMACE

Se změnou odvětvové struktury tvorby hrubé přidané hodnoty v Jihomoravském kraji je spojena i odvětvová struktura zaměstnanosti, i když změny v této oblasti nebyly v Jihomoravském kraji tak markantní. Podle údajů z výběrového šetření pracovních sil byl podíl zaměstnaných v sekundární sféře v roce 1995 i 2007 shodný – 40,4 %, podíl zaměstnanců v primární sféře poklesl z 6,2 % v roce 1995 na 4,0 % v roce 2007, podíl zaměstnanců terciární sféry se tedy zvýšil o 2,2 bodu na 55,6 % v roce 2007.

Bylo již uvedeno, že dalším prostředkem k dosažení růstu mohou být i investice. Zjednodušeně řečeno, v makroekonomické rovině jde o růst hrubého domácího produktu a investice představují hrubý fixní kapitál (HFK). **Tvorba hrubého fixního kapitálu** (THFK) představuje nové investice, rekonstrukce, modernizace, nákupy a bezplatné nabytí dlouhodobého majetku po odpočtu jejich prodeje a bezplatných předání. Dále pořízení nehmotných fixních aktiv a zvýšení hodnoty nevyráběných nefinančních aktiv. Do tvorby se nepočítají fixní aktiva s hodnotou nižší než 20 tisíc Kč, předměty dlouhodobé spotřeby nakoupené domácnostmi (např. automobily apod.), ale zahrnuje se pořízení obydlí. Dále se nezahrnují předměty pro vojenské účely, výdaje na výzkum a vývoj atd. Regionalizace THFK se provádí podle místa realizace investice. Poměr tvorby hrubého fixního kapitálu (v běžných cenách) k hrubému domácímu produktu (v běžných cenách) vyjadřuje **míru investic**. Pokud THFK vyjadřujeme v absolutních údajích či v přepočtu THFK na obyvatele, nelze vzhledem k vyjádření v běžných cenách hodnotit časový vývoj.

G19 Míra investic a tvorba HFK v běžných cenách na 1 obyvatele

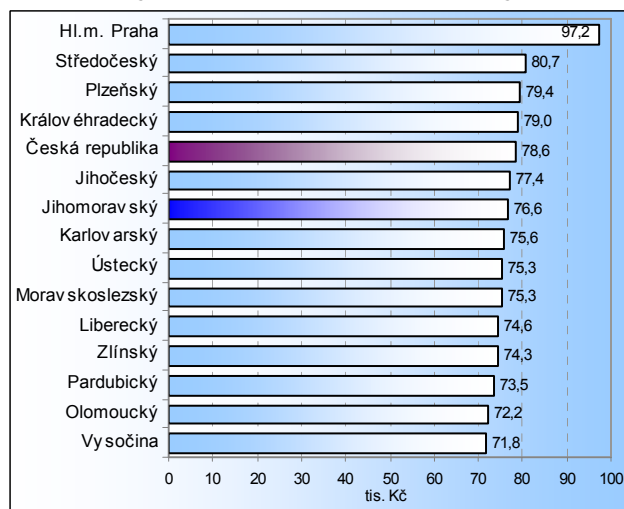
Investiční aktivita v Jihomoravském kraji vyjádřená prostřednictvím tvorby hrubého fixního kapitálu byla v letech 1995 až 2007 ve srovnání s ostatními kraji mírně nadprůměrná. Míra investic jako podíl úhrnu THFK z úhrnu HDP byla šestá nejvyšší a převyšovala průměr ČR. Ve sledovaném období byla nejpriznivější situace v Jihočeském kraji, naopak nejnižší celková míra investic byla vykázána v Pardubickém kraji. V Jihomoravském kraji však ve sledovaném období míra investic značně kolísala, maxima dosáhla v roce 1996, minima pak právě v roce 2007.

Republiková úroveň přepočtu úhrnu THFK na jednoho obyvatele byla v Hl. m. Praze překročena o více než 116 %, nad republikovou úroveň byly ještě další 2 kraje (Plzeňský a Jihočeský), Jihomoravský kraj dosáhl 94,0 % republikové úrovně a byl mezi kraji na pátém místě. Nejnižší úroveň bylo dosaženo v Pardubickém kraji.

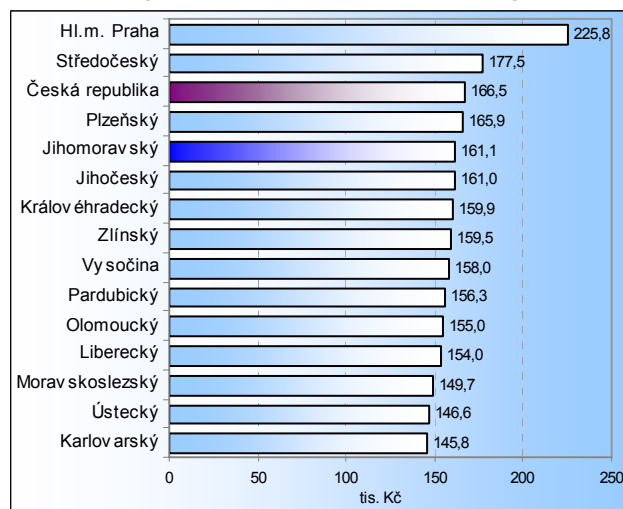
Prvotním cílem rozvoje hospodářství, potřebného ekonomického růstu a zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky je uspokojovat potřeby společnosti, potřeby jedince ve společnosti. V makroekonomické rovině lze hovořit o **čistém disponibilním důchodu domácností** (DDD). Čistý disponibilní důchod domácností do značné míry zachycuje úroveň materiálního bohatství domácností trvale bydlících v jednotlivých regionech. Je to částka, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory finančních aktiv a na akumulaci hmotných i nehmotných aktiv. Ukazuje, jak se saldo prvotních důchodů v regionech umísťuje znovurozdělením – běžnými daněmi, sociálními příspěvky a dávkami a ostatními běžnými transfery.

ANALYTICKÉ INFORMACE

G20 Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele v roce 1995 (tis. Kč běžných cen)

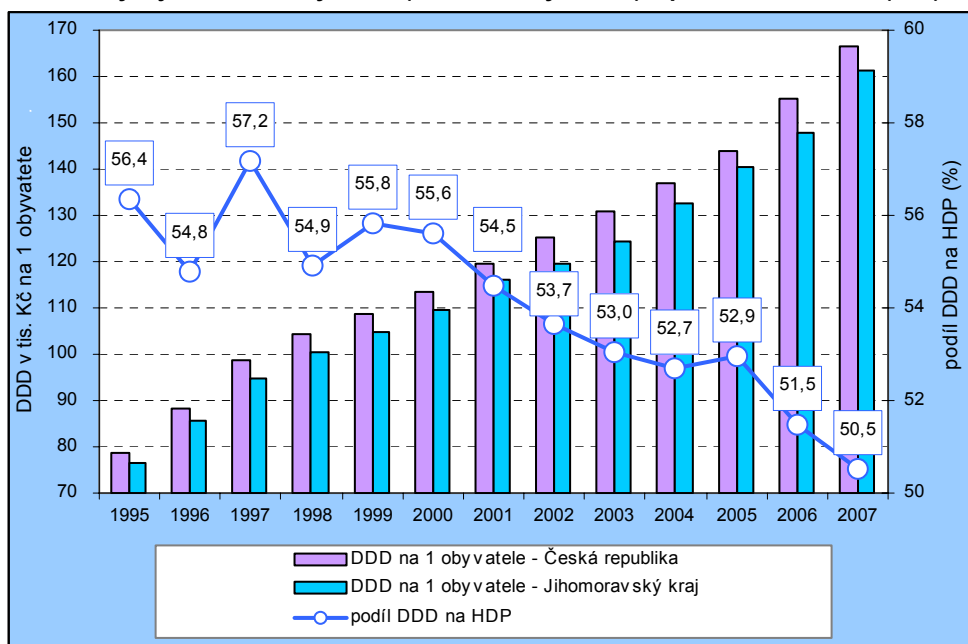
G21 Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele v roce 2007 (tis. Kč běžných cen)

Hodnota čistého DDD Jihomoravského kraje (v běžných cenách) tvořila v roce 2007 10,6 % DDD České republiky, podíl se sice proti roku 1995 o 0,2 bodu snížil, ovšem prakticky v celém sledovaném období byl mezi kraji vždy čtvrtý nejvyšší (po Hl. městě Praze, Středočeském a Moravskoslezském kraji). Výše přepočtu DDD na jednoho obyvatele byla v roce 1995 v Jihomoravském kraji 6. nejvyšší, v roce 2007 již 4. nejvyšší, ovšem v obou případech byla pod úrovní průměru ČR.

Hodnota DDD na jednoho obyvatele Jihomoravského kraje byla pod úrovní ČR v celém období, v roce 1995 bylo dosaženo 97,5 % průměru ČR, v roce 2007 96,8 %. Nad republikovou úroveň byly pouze 4 kraje – Hl. m. Praha, Středočeský kraj, do roku 2005 Plzeňský kraj (kromě roku 1998) a v letech 1995, 1997, 1999 a 2000 i Královéhradecký kraj. Vzhledem k vývoji podílu DDD na HDP v kraji lze konstatovat, že hodnota HDP v běžných cenách se zvyšovala rychleji než hodnota DDD – vzájemný podíl se snížil z 56,4 % na 50,5 %.

G22 Vývoj DDD na 1 obyvatele (tis. Kč běžných cen) a podíl DDD na HDP (v %)

Vývoj makroekonomických údajů v Jihomoravském kraji byl především v posledních letech vcelku příznivý jak ve srovnání s ostatními kraji tak ve srovnání s republikovým průměrem. Zajímavé bude zjištění, jak se do vývoje v nejbližších letech na úrovni kraje promítne očekávaný vliv stagnace evropského i světového hospodářství, které je od poloviny roku 2008 avizováno krizí na finančních a hospodářských trzích.